

Міністерство освіти і науки України  
Сумський державний університет  
Шосткинський інститут Сумського державного університету  
Фармацевтична компанія «Фармак»  
Управління освіти Шосткинської міської ради  
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

# **ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ**

## **МАТЕРІАЛИ**

### **II Всеукраїнської науково-методичної конференції,**

**(Шостка, 20 квітня 2017 року)**



Суми  
Сумський державний університет  
2017

УДК 364.65

## «СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В УКРАЇНІ»

**Д. О. Ходот, О. І. Шундрик**

ШНВК: спеціалізована школа I-II ступенів - ліцей

Вул. Свободи 33, 41100

dima.hodot@gmail.com

Останні три роки в Україні відбулися безпрецедентні для сучасного цивілізованого світу явища – іноземна інтервенція, окупація, масові порушення прав людини, тероризм та антитерористична операція (АТО). Мільйони наших співгромадян змушені були виїхати з окупованих чи небезпечних територій. Більшість місцем свого нового проживання вибрали Україну. Вони вимушені були залишити свої домівки, щоб зберегти власне життя та життя близьких, щоб уникнути насилля та політично мотивованого переслідування за свої переконання. Перед внутрішніми переселенцями постала серйозна проблема адаптації до нових умов життя.

Об'єктом дослідження в даній роботі є сучасне українське суспільство в умовах прямої іноземної інтервенції, окупації частини території України та внутрішнього тероризму.

Предметом дослідження є зовсім нова для України соціальна верства населення – внутрішні мігранти, або, як їх точніше називати, внутрішні переселенці чи внутрішньо переміщені особи.

Метою роботи є дослідження проблеми соціальної адаптації вимушених переселенців в нових для них умовах життя.

Інформаційно-теоретичну основу дослідження склали міжнародні та національні законодавчі акти з питання облаштування внутрішньо переміщених осіб та біженців і захисту їх прав, наукові дослідження Е.Лібанової, В.Кукси, В.Надраги, М.Дем'яненка, І.Кудрі, О.Лавера, Я.Мандюк, О. Міхеєвої, В. Середи, А.Осауленко, К.Дронової, О.Лук'янової, І.Войналович, М.Кримої, Л.Щетініної, І.Козинець, О.Макарової та інших, матеріали з преси, статистичні дані місцевих органів влади, публікації експертів та спеціалістів в мережі Інтернет.

В ході дослідження було проаналізовано міжнародне та національне позначення людей, що вимушені покинути батьківщину, поняття соціальної адаптації та її особливості у переселенців та міжнародний досвід вирішення проблем внутрішніх переселенців.

Розглянуто ситуацію з внутрішніми переселенцями в нашій державі, роль Української держави у вирішенні цієї проблеми, проблеми та досягнення в процесі інтеграції переселенців в українське суспільство. Зокрема потребує уваги ситуація з вимушеними переселенцями на Сумщині загалом та Шосткинщині зокрема.

Провівши дослідження проблем соціальної адаптації вимушених переселенців в Україні та нашому краї можна зробити такі висновки:

- поява величезної кількості внутрішніх переселенців вдруге в новітній історії України тепер пов'язана з агресивними діями сусідньої Російської федерації, яка окупувала український Крим та веде неоголошену війну на Сході нашої держави;

- називати цих людей «біженцями» чи «мігрантами» юридично неграмотно, бо вживаючи цей термін ми фактично визнаємо окупований Крим частиною Російської Федерації, а ЛНР та ДНР – незалежними державами. Щодо них доцільно використовувати дефініцію «внутрішньо переміщені особи» або ж спрощено – «переселенці», «внутрішні переселенці», «вимушені переселенці»;

- розробляючи політику щодо внутрішніх переселенців українській владі слід враховувати позитивний та негативний досвід у цій сфері Грузії, Азербайджану, Вірменії, Молдови, Росії, Сербії, Хорватії;

- практично всі внутрішні переселенці є громадянами України, а значить вони мають абсолютно такі ж права, як і всі ми, і обмеження цих прав є правопорушенням;
- вимушене переселення внаслідок окупації чи війни є травматичною або й трагічною ситуацією для переселенців. Його не варто розглядати як тест на політичну лояльність чи відданість певному політичному табору;
- внутрішні переселенці походять з різних соціальних, етнічних, майнових, релігійних, професійних спільнот і представляти їх як гомогенну спільноту – значить спрощувати їх справжню ситуацію і не розуміти їх потреб;
- українській владі доцільно створити такі умови (фінансові, економічні), які б стимулювали прибуття переселенців в депресивні території України, в яких відчувається нестача трудового потенціалу, необхідно змінити акценти із надання пільг та соціальних допомог переселенцям на їх працевлаштування;
- необхідно розробити єдину державну довгострокову стратегію як щодо окупованих територій, так і щодо вимушених переселенців;
- щоб знати реальну ситуацію з вимушеними переселенцями правоохоронним органам України слід активізувати свою роботу щодо виявлення фактів отримання державних соціальних допомог так званими «псевдопереселенцями» чи «мертвими душами»;
- основними проблемами, з якими нині стикаються переселенці є реєстрація та отримання відповідного статусу, оформлення та отримання соціальної допомоги, поселення та працевлаштування, реабілітація та адаптація до нових умов життя;
- влитися в нове життя переселенцям дуже заважає те, що на нових місцях вони намагаються жити компактно, майже не контактуючи із зовнішнім світом, в результаті чого модульні містечка, побудовані на кошти іноземних інвесторів і які відіграли важливу роль на початковому етапі переселення, перетворилися у своєрідні гетто. Саме тому слід заохочувати переселенців знаходити житло в середовищі місцевих людей;
- Сумщина загалом та Шосткинщина зокрема не стоять осторонь проблеми влаштування внутрішніх переселенців. Важливою особливістю адаптації вимушених переселенців в нашому краї є їх висока активність, достатньо швидка інтеграція до нових умов життя. Шосткинська громада вимушених переселенців – своєрідний позитивний феномен феномен в масштабах України.

Поява внутрішньо переміщених осіб – трагічний момент для України. Вона несе з собою проблеми, які треба вирішувати на системному рівні, і в разі неспроможності це зробити – стає довготерміновою. Однак, слід пам'ятати, що у внутрішніх переселенців життя триває, а у деяких – починається. І від наших спільних зусиль залежить наскільки гідним, реалізованим, безпечним і повним воно буде.

#### Список використаних джерел

1. Кудря І. Захист та відновлення прав ВПО: міжнародні стандарти та національний досвід // Віче. – 2016. – № 7 – 8. – С. 14 – 15.
2. Лавер О.Г. Біженці, вимушені переселенці та нелегальні мігранти ХХ – початку ХХІ століть як глобальна проблема людства // Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія». – Вип. 2 (33). – 2014. – С. 92 – 100.
3. Лібанова Е.М. Вимушене переселення з Донбасу: масштаби та виклики для України // Вісник НАН України. – 2014. – № 12. – С. 15 – 24.
4. Міхеєва О., Серєда В. Сучасні українські внутрішньо переміщені особи: основні причини, стратегії переселення та проблеми адаптації // Стратегії трансформації і превенції прикордонних конфліктів в Україні. Збірка аналітичних матеріалів. – Львів, Галицька видавнича спілка, 2015. – С. 9 – 49.
5. Надрага В.І. Проблеми вимушеної внутрішньої міграції населення в контексті концепції «суспільства ризику» // Український соціум. – 2015. – № 1. – С. 134 – 141.